

DET FJÄRDE STEGET

4.1 Räkneord

Några grundtal

Grundtalet εἷς, μία, ἓν 'en', 'ett' böjs som anges i tablån. Detsamma gäller för οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν 'ingen', 'inget'.

	Maskulinum	Femininum	Neutrum
Nom.	εἷς κάκτος	μία λύρα	ἓν δένδρον
Gen.	ἑνὸς κάκτου	μιᾶς λύρας	ἑνὸς δένδρου
Dat.	ἐνὶ κάκτῳ	μιᾷ λύρᾳ	ἐνὶ δένδρῳ
Ack.	ἓνα κάκτον	μίαν λύραν	ἓν δένδρον

Beträffande böjningen av δύο 'två', τρεῖς 'tre', τέτταρες 'fyra' se S 49 och BJ 127. De oböjliga grundtalen 5-10 har presenterats i avsnitt 1.8. Här ytterligare några grundtal:

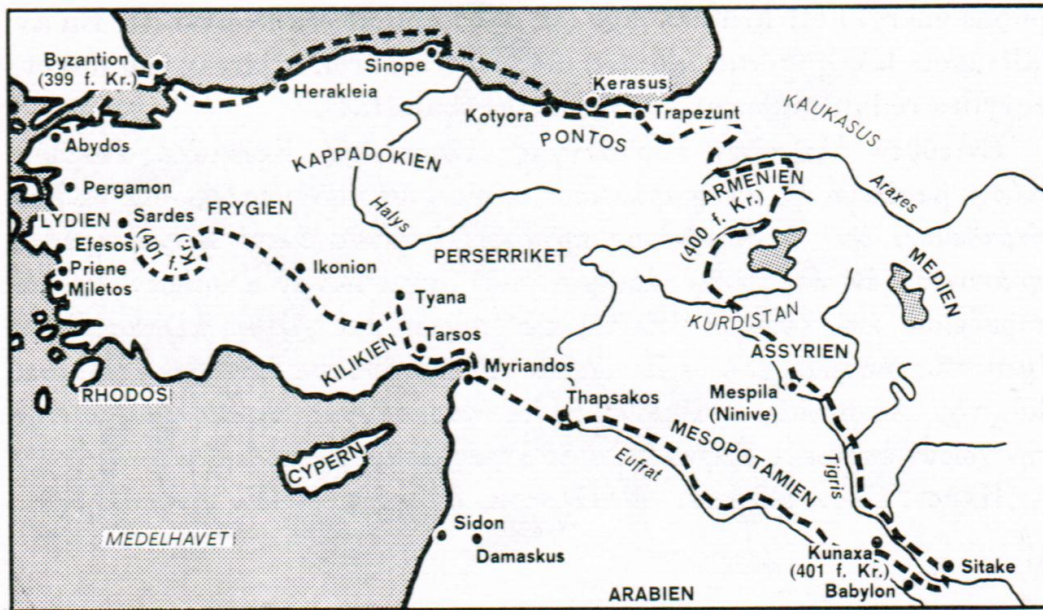
11	ἕνδεκα	40	τετταράκοντα
12	δώδεκα	50	πεντήκοντα
13	τρεις καὶ δέκα	60	ἑξήκοντα
14	τέτταρες καὶ δέκα	70	ἑβδομήκοντα
15	πεντεκαίδεκα	80	ὀγδοήκοντα
16	ἑκκαίδεκα	90	ἑνενήκοντα
17	ἑπτακαίδεκα	100	ἑκατόν
18	ὀκτωκαίδεκα	200	διακόσιοι, -αι, -α
19	ἑννεακαίδεκα	300	τριακόσιοι, -αι, -α
20	εἴκοσι(ν)	1 000	χίλιοι, -αι, -α
29	ἑννέα καὶ εἴκοσι(ν)	2 000	δισχίλιοι, -αι, -α
30	τριάκοντα	10 000	μύριοι, -αι, -α

Grundtalen 5-100 är oböjliga. Hundratal, utom ἑκατόν, samt tusental och tiotusental böjs som adjektiv i pluralis efter första och andra deklinationerna (S 49 och BJ 125-131).

Några ordningstal på grekiska och latin

1:a	πρῶτος, -η, -ον	primus, -a, -um
2:a	δεύτερος, -α, -ον	secundus, -a, -um
3:e	τρίτος, -η, -ον	tertius, -a, -um
4:e	τέταρτος, -η, -ον	quartus, -a, -um
10:e	δέκατος, -η, -ον	decimus, -a, -um

4.2 Xenofons Anabasis

Karta över de tiotusens tåg

Perserkrigen hade visat världen, att grekiska soldater var goda krigare. Det blev därför lätt för dem som så önskade att ta värvning i främmande arméer. År 401 f.Kr. gav sig ovanligt många greker över till Mindre Asien. Den som anställde dem var Kyros, son till den nyligen avlidne persiske kungen Darius. Han ansåg sig nämligen förbigången vid tronskiftet och ville störta sin broder Artaxerxes, som blivit ny kung 404 f.Kr. Kyros stöddes av sin mor men motarbetades av Tissafernes, en mäktig ståthållare i Mindre Asien.

Till dessa värvade greker hörde Xenofon. Även om han inte var militär till yrket, kom han att spela en viktig roll under fälttågets senare del, då Kyros stupat vid Kunaxa nära Babylon och de flesta strategerna lockats i en fälla just av Tissafernes och blivit dödade. Det är då Xenofon framträder som grekernas ledare och för dem hem efter en svår marsch genom Mindre Asien till Svarta havet. Han har skildrat fälttåget i sin bok *Anabasis* ('Uppmarschen'). En av återtågets höjdpunkter var, när den uttröttade hären på avstånd såg Svarta havet och utropade de kända orden **θάλαττα, θάλαττα** 'havet', 'havet'.

Anabasis I

Uppgift 1 Översätt:

- 1 Ἐντεῦθεν Κῦρος ἐξελαύνει παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς.
  - 2 Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος ἀγρίων θηρίων μεστός.
  - 3 Διὰ δὲ τοῦ παραδείσου ῥεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός.
  - 4 Ἐνταῦθα ἔμενε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα.
  - 5 Ἐν δὲ τούτῳ ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἦσαν οἱ ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.
  - 6 Ὁ δὲ Ξενίας τὰ Λύκαια ἔθυσεν.
  - 7 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα.
-

- 1 ἔντεῦθεν därefter, därifrån - ἐξελαύνω jag tågar, *här historiskt presens* - παρασάγγης, ου, ὁ parasang 5,5 km (*ack. för utsträckning i tid och rum*) - Κελαιναί, ὦν, αἱ stad i Frygien
- 2 ἔνταῦθα där - βασιλεία, ων, τά palats - παράδεισος, ου, ὁ park, trädgård - ἄγριος, α, ον vild - θηρίον, ου, τό djur - μεστός, ἦ, ὄν full, *med gen. 'av'*
- 3 διὰ *prep. m. gen. 'genom'* - ῥέω jag flyter - Μαίανδρος, ου, ὁ flod i sydvästra Turkiet - ποταμός, οὔ, ὁ flod
- 4 μένω jag stannar - ἡμέρα, ας, ἡ dag
- 5 ἐν δὲ τούτῳ härunder - ἀριθμός, οὔ, ὁ räkning, mönstring στρατιώτης, ου, ὁ soldat - ποιέω jag gör - ἦσαν imperf. 'de var' - ὀπλίτης, ου, ὁ tungt beväpnad infanterist, hoplit πελταστής, οὔ, ὁ lättbeväpnad infanterist, peltast - ἀμφὶ *prep. m. ack. (runt) omkring* - Ξενίας, ου strateg från Arkadien
- 6 Λύκαια, ων, τά offer till *Zeus Lykaios*, namn på Zeus när han dyrkades på Lykaiosberget i Arkadien - θύω jag offrar
- 7 Λυκαονία, ας, ἡ landskap i Mindre Asien - σταθμός, οὔ, ὁ rastställe, dagsmarsch

Anabasis II

Uppgift 2 Översätt:

- 1 Ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀπέπεμψεν.
- 2 Καὶ συνέπεμψε Κῦρος αὐτῇ στρατιώτας, οὓς Μένων εἶχε.
- 3 Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας παρασάγγας εἴκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάναν.
- 4 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε.
- 5 Ἐν ᾧ Κῦρος ἐφόνευσε Πέρσῃν Μεγαφέρνην, φοινικιστὴν βασίλειον.
- 6 Ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν.
- 7 Ἡ δὲ εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν, εἴ τις ἐκώλυεν.
- 8 Ἐλέγετο δὲ καὶ Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων.
- 9 Διὸ ἔμενον ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ, ὃ ἦν δένδρων παντοδαπῶν μεστόν.
- 10 Μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ ἄκρα.
- 11 Καὶ ἤδη ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν, ἠνίκα Πατηγῦας προφαίνεται καὶ εὐθὺς στρατιώταις οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι Ἄρταξέρξης σὺν τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην.
- 12 Ἐνθα δὴ τάραχος ἐγένετο.

-
- 1 **Κιλικία, ας, ἡ** landskap i Mindre Asien - **Κίλισσα, ας, ἡ** 'den kilikiska kvinnan', Epyaxa var drottning i Kilikien och hjälpte Kyros med pengar - **ἀποπέμψω** jag skickar tillbaka
  - 2 **συμπέμψω** jag skickar med, *med dat.* - **οὓς** relativt pronomen ack. plur. - **ἔχω** jag har, *imperf.* *ε-σ-εχον > εἶχον

- 3 **μετά** *prep. m. gen.* 'med' - **ἄλλος, η, ον** annan - **διά** *prep. m. gen.* 'genom' - **Καπαδοκία, ας, ἡ** landskap i Mindre Asien - **πρός** *prep. m. ack.* 'till' - **Δάνα, ας** stad i K.
- 4 **μένω** jag stannar, *aorist* **ἔμεινα** (<εμενσα: σ faller bort, inte spårlöst utan med ersättningsförlängning)
- 5 **ἐν ᾧ** under vilket (relativt anknytande) under denna tid **φονεύω** jag dödar - **Πέρσης, ου, ὁ** (subst.) perser, (adj.) 'persisk' **φοινικιστής, οῦ, ὁ** hovman - **βασίλειος, α, ον** kunglig
- 6 **πειράομαι** jag försöker, **ἐπειρῶντο** (<ἐπειρά-οντο) kontraktion - **εἰσβάλλω εἰς** *med ack.* jag bryter in i, tar mig in i
- 7 **εἰσβολή, ἡς, ἡ** framryckningsväg - **ὀρθίος, α, ον** brant **ἰσχυρῶς** *adv.* 'starkt, mycket' - **ἀμήχανος, ον** omöjlig **εἰσελθεῖν** *tematisk aorist infinitiv* av **εἰσέρχομαι** jag kommer in i, kommer igenom, *aorist* **εἰσήλθον** - **εἷ** 'om' (villkorskonjunktion) - **κωλύω** jag hindrar - **τις** 'någon' (enklitiskt)
- 8 **λέγω** jag säger - **Συέννεσις** härskaren i Kilikien - **ἐπί** *prep. med gen.* 'på' - **ἄκρον, ου, τό** topp, höjd
- 9 **διό** därför - **πεδίον, ου, τό** slätt - **δένδρον, ου, τό** träd **παντοδαπός, ἡ, ὄν** av alla slag - **μεστός, ἡ, ὄν** full av (gen.)
- 10 **μετά** *prep. m. ack.* 'efter' - **ἀνέβη** 'gick han upp' (rotaorist, se avsnitt 4.9) - **ἐπί** *prep. m. ack.* 'till, upp på'
- 11 **ἤδη** redan - **ἀμφί** *prep. m. ack.* 'runt om, omkring' - **ἀγορά** **πλήθουσα** förmiddag (tid när torget är fullt; **πλήθω** vara full)- **ἡνίκα** tidskonjunktion 'när' - **Πατηγύας, ου ὁ** vän till Kyros - **προφαίνω** visa fram, *medium* visa sig, anlända **εὐθύς** *adverb* genast - **ἐντυγχάνω** jag möter *med dat.* **βοάω** jag ropar (verbum contractum på -αω, se avsnitt 3.9:2) **καί ... καί** både ... och - **βαρβαρικός, ἡ, ὄν** utländsk, persisk - **ἐλληνικός, ἡ, ὄν** grekisk - **ὅτι** att **Ἀρταξέρξης, ου, ὁ** Artaxerxes, bror till Kyros - **σύν** *prep. m. dat.* 'med' - **στρατιά, ᾶς, ἡ** här - **προσέρχομαι** jag rycker fram - **εἰς** *prep. m. ack.* 'till' - **μάχη, ης, ἡ** strid
- 12 **ἐνθα** där - **δή** nu, då - **τάραχος, ου, ὁ** oordning, stor oro - **γίγνομαι** jag blir, *tematisk aorist* **ἐγενόμην**

4.3 Ur Anabasis

När så barbarerna fördrivits eller dödats,
lät Xenofon hellenerna slå läger
och taga fram av de förråd, som ännu ej förödats,
och bjuda in till gästabud hellenernas strateger.
Och runt omkring han lät soldaterna
få samla sig i jämna lag om sina matransoner
allt efter städerna och staterna,
arkader hos arkader och lakoner hos lakoner.

Och Xenofon, som jämt gav akt, när något samtal fördes,
att få besked om tankarne hos männen,
förvånades och i sitt hjärta rörde
av tal, som gick från man till man, från vännen och till vännen,
med tänkespråk från filosoferna
och trösterika stycken från Homeros
i växling med de glättigt sjungna stroferna
till Foibos och Athena och till Eros.

Och segervinnare i knytnävskamp bedömdes och berömdes,
Euripides med Sofokles han hörde sammanställas,
och allt som glädjen steg och krus och skålar tömdes,
blev männens sinne mer och mer liksom försatt till Hellas.
De tog ris och löv och skönt bekransade
de gjorde lek och dans i trädens svalka,
och ganska väl och vackert dansade
stymfaliern Sofainetos citalka.

Men Xenofon, som kom ihåg den hårda vedermöda
hellenerna fått genomgå och ännu måste bida,
och hungersnöd och frost och efterblivna döda,
var stolt och glad att se hellener kunna lida
och ändå kunna glädja sig och höja sig
till mera ädla ting än sorgen över nöden
och icke som barbarer böja sig
i skräck och vanvett under hårda öden.

Gustaf Fröding
Ur Gitarr och dragharmonika, 1891

De olympiska spelen började i Olympia för snart 2 800 år sedan. De hölls vart fjärde år till guden Zeus ära. Vid den första dagens invigningsceremonier svor man den olympiska eden. Andra dagens förmiddag ägnades åt hästkapprörning. På eftermiddagen var det femkamp i Stadion med diskuskastning, stående längdhopp, spjutkastning, sprinterlopp och brottning. Tredje dagen var det juniorernas tävlingar. Fjärde dagen inleddes med de vuxna männens löpningar. Fjärde dagens eftermiddag ägnades åt kraftsporterna. Tävlingarna avslutades med ett 400 meterslopp i full rustning. Den femte dagen var det prisutdelning och avslutningsbankett för segrarna. Överst ingången till stadion.

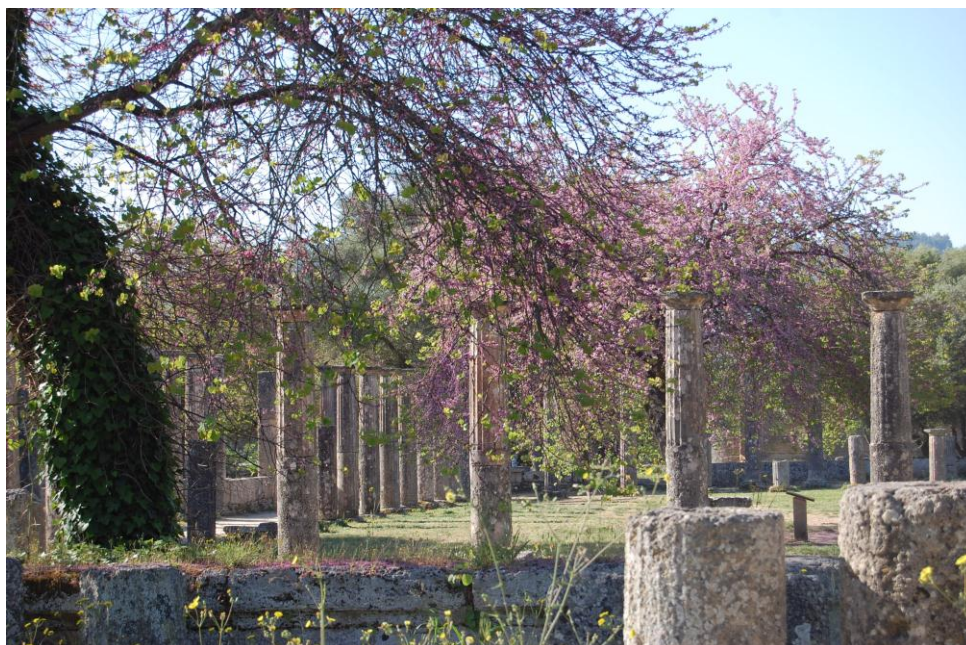

På Stadion finns startstenarna fortfarande kvar.

Olympias glanstid var på 600-500-talen f. Kr. och en andra blomstrings-tid på 100-talet e.Kr. (Nero lät således bygga en bostad här för sina många besök). Våldsamma jordbävningar på 500-talet e.Kr. förstörde emellertid tempelområdet och floden Kladeos gömde Olympia i ett fem meter tjockt lager av lera. Ovanpå byggdes en by som sedermera övergavs och Olympia föll i glömska. År 1875 började fransmän utgrävningar av tempelområdet.

Till det jordbävningsskadade Zeustemplet i Olympia donerade japanerna inför de olympiska spelen 2004 en rekonstruerad dorisk kolonn!

Palaestran i Olympia användes för träning i olika idrotter. Den bestod av en rektangulär gårdsplan omgiven av en dorisk peristyl och ett flertal rum.

forts. STEG 4 b